

Grammatikövningar

Se Lathund i grammatik s. 330

Ordklasser

1. Vilka av de nio ordklasserna är de understrukna orden exempel på?

1700- och 1800-talen var en tid när stora fartyg (1.) seglade över världshaven till exotiska (2.) platser som ingen hade hört talas om förut. De här strapatsrika färderna satte (3.) fantasin i rörelse och gav upphov till romaner som *Robinson Crusoe* och *Tarzan*. *Skattkammarön* från 1883 (4.) handlar om en pojke, Jim Hawkins, som hittat en gammal skattkarta hos en försupen (5.) sjöman. Han (6.) tar den till en läkare som han har förtroende för och till en rik adelsman. De utrustar skeppet Hispaniola och (7.) samlar ihop en besättning. (8.) En av männen, den enbente Long John Silver, är en man som aldrig (9.) ler men som emellanåt sjunger med sin skrovliga röst *Femton gassar på död mans kista, hej* (10.) *och hå och en flaska rom*. Han blir snart Jims favorit. De lämnar England och sätter kurs mot (11.) Västindien. En dag när Jim kryper (12.) ner i en tunna för att hämta ett äpple hör han männen viska något om myteri. De är i själva verket pirater som (13.) planerat att övermanna kaptenen och lägga beslag på (14.) skatten. Men som i varje riktigt (15.) bra historia inträffar något oväntat och ödet (16.) spelar dem alla ett spratt.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____

10. _____
11. _____
12. _____
13. _____
14. _____
15. _____
16. _____

2. Är det understrukna ordet adjektiv eller adverb?

1. Barnet skrek så högt att jag höll på att bli vansinnig. _____
2. Tornet var högt, nästan 30 meter. _____
3. Vi hade ett intressant samtal om meningen med livet. _____
4. Hon berättade en ovanligt sorglig historia. _____

3. Vilka är hjälpverben?

1. Jag vill men kan inte sjunga. _____
2. Man bör helst borsta tänderna efter varje måltid. _____
3. De skulle ses utanför bion klockan åtta. _____
4. Annars ska du få se på annat. _____
5. Måste vi lära oss all den här grammatiken? _____
6. Vi fick inte vara ute efter klockan tio. _____
7. Hon har inte kommit än. _____

4. Analysera de understrukna orden – ange ordklassen och bestäm den så noggrant som möjligt.

Exempel 1 *Vi satt i flickornas rum.*

flick-or-na-s Substantiv: konkret, plural, genitiv, utrum, bestämd form

Exempel 2 *När bilen hade renoverats var den som ny.*

hade renoverats Verb: pluskvamperfekt, passiv form

1. Gubben satt och skröt över sina kvinnohistorier.

2. Vart ska du ta vägen?

3. Han klarade hoppet i tredje försöket.

4. Det är ett år sedan han försvann.

5. Störst av allt är kärleken.

6. Vi vägrade äta maten för den var rutten.

7. Det var det vidrigaste jag hört talas om!

8. Han kom springande över torget.

9. Han jagades av två skumma typer.

10. Kom nu så går vi!

11. Får jag ta en kaka till?

12. Vad vore livet utan spänning och dramatik?

13. Det vore nog ganska trist.

14. Kan jag sitta här medan jag väntar?

15. Det är midsommarfest och stämningen är hög.

16. På den gamla dansbanan är det tjo och tjim.

17. Det är ljus över stränder och näs.

18. Alla vill till himlen men ingen vill dö.

19. Det är onödigt att bråka om småsaker.

20. Vad skulle du göra om jag lämnade dig?

21. Nu får vi skynda oss. Bussen kommer snart.

22. Matchen avgjordes med en felaktigt dömd straff.

23. Vem ska jag välja?

24. Jag känner mig som en åsna mellan två höttappar.

25. När kommer du?

Satsdelar

5. Vilken satsdel är understrykningen exempel på?

1. Läraren ser trött ut idag. _____
2. Han har rättat skrivningar halva natten. _____
3. Han borde försöka ta det lite lugnt. _____
4. Jag har läst alla Harry Potter-böckerna. _____
5. Det enda vi såg från tåget var gran och tall. _____
6. Det stod en gammal gubbe och metade ute på bryggan. _____
7. Gubben hötte med näven och gav honom en snyting. _____
8. Igår köpte jag ett dyrt halsband som jag skulle ha på festen. _____
9. Vår lärare heter Hahrén men kallas för Kaninen. _____
10. Det nybyggda huset har säkert kostat flera miljoner. _____
11. Skulle inte du och din pojkvän flytta till Tokyo? _____
12. Det låg stora dammtussar under sängen. _____
13. Per har varit väldigt sprallig den senaste tiden. _____

14. Har du lånat mina skor? _____
15. Han hade drömt om att bli proffs i Italien. _____
16. Huset hade ritats av en berömd arkitekt. _____
17. De flesta spelarna i landslaget är välbetalda. _____

6. Ta ut alla satsdelarna i meningarna.

1. De nyfödda kattungarna låg och sov i en korg under köksbordet hela första veckan.
2. Den fifflande bankdirektören blev haffad av polisen i går natt.
3. Min lillebror har rakat sin skräckslagna hundvalp.
4. Bettan sjunger väldigt falskt, men hon har en charmig utstrålning.
5. Frida valdes till Lucia i sin klass, men då blev Kristina avundsjuk.
6. Läraren gav eleverna en omöjlig uppgift.
7. Tidigt på morgonen kom det förälskade paret gående längs strandkanten.
8. Hon stannade hemma igår för hennes hund hade blivit påkörd av en långtradare.
9. Det var en granne, som gjorde den hemska upptäckten.
10. I slutet av terminen gav klassen sin lärare en stor blombukett.

Facit

1. Vilka av de nio ordklasserna är de understrukna orden exempel på?

1700- och 1800-talen var en tid när stora fartyg seglade över världshaven

1. substantiv

till exotiska platser som ingen hade hört talas om förut. De här strapatsrika

2. adjektiv

färderna satte fantasin i rörelse och gav upphov till romaner som *Robinson*

3. verb

Crusoe och *Tarzan*. *Skattkammarön* från 1883 handlar om en pojke,

4. räkneord

Jim Hawkins, som hittat en gammal skattkarta hos en försupen sjöman.

5. adjektiv

Han tar den till en läkare som han har förtroende för och till en rik

6. pronomen

adelsman. De utrustar skeppet Hispaniola och samlar ihop en

7. konjunktion

besättning. En av männen, den enbente Long John Silver, är en man

8. substantiv

som aldrig ler men som emellanåt sjunger med sin skrovliga röst

9. adverb

Femton gastar på död mans kista, hej och hå och en flaska rom.

10. interjektion

Han blir snart Jims favorit. De lämnar England och sätter kurs mot

11. preposition

Västindien. En dag när Jim kryper ner i en tunna för att hämta ett äpple

12. verb

hör han männen viska något om myteri. De är i själva verket pirater som

13. pronomen

planerat att övermanna kaptenen och lägga beslag på skatten.

14. preposition

Men som i varje riktigt bra historia inträffar något oväntat

15. adverb

och ödet spelar dem alla ett spratt.

16. substantiv

2. Är det understrukna ordet adjektiv eller adverb?

1. Barnet skrek så högt att jag höll på att bli vansinnig. adverb

2. Tornet var högt, nästan 30 meter. adjektiv

3. Vi hade ett intressant samtal om meningen med livet. adjektiv

4. Hon berättade en ovanligt sorglig historia. adverb

3. Vilka är hjälpverben?

1. Jag vill men kan inte sjunga.	vill, kan
2. Man bör helst borsta tänderna efter varje måltid.	bör
3. De skulle ses utanför bion klockan åtta.	skulle
4. Annars ska du få se på annat.	ska, få
5. Måste vi lära oss all den här grammatiken?	måste
6. Vi fick inte vara ute efter klockan tio.	fick
7. Hon har inte kommit än.	har

4. Analysera de understrukna orden – ange ordklassen och bestäm den så noggrant som möjligt.

- Gubben satt och skröt över sina kvinnohistorier.
verb: preteritum/imperfekt (aktiv form)
- Vart ska du ta vägen?
adverb: rums-
- Han klarade hoppet i tredje försöket.
räkneord: ordningstal
- Det är ett år sedan han försvann.
verb: preteritum/ imperfekt
- Störst av allt är kärleken.
substantiv: abstrakt, singular, grundform, utrum, bestämd form
- Vi vägrade äta maten för den var rutten.
adjektiv (positiv)
- Det var det vidrigaste jag hört talas om!
adjektiv: (superlativ)
- Han kom springande över torget.
verb: (presens particip)
- Han jagades av två skumma typer.
verb: preteritum/imperfekt, passiv form
- Kom nu så går vi!
verb: imperativ
- Får jag ta en kaka till?
verb: presens (hjälpverb)

12. Vad vore livet utan spänning och dramatik?
preposition
13. Det vore nog ganska trist.
adverb: grad-
14. Kan jag sitta här medan jag väntar?
konjunktion: tids-
15. Det är midsommarfest och stämningen är hög.
substantiv: abstrakt, singular, grundform, utrum, bestämd form
16. På den gamla dansbanan är det tjo och tjim.
interjektion
17. Det är ljus över stränder och näs.
substantiv: abstrakt, singular, grundform, neutrum, obestämd form
18. Alla vill till himlen men ingen vill dö.
Pronomen: indefinit (obestämt)
19. Det är onödigt att bråka om småsaker.
adjektiv: böjt efter *Det* (positiv)
20. Vad skulle du göra om jag lämnade dig?
konjunktion: villkors-
21. Nu får vi skynda oss. Bussen kommer snart.
pronomen: reflexivt
22. Matchen avgjordes med en felaktigt dömd straff.
verb: preteritum/imperfekt, passiv form
23. Vem ska jag välja?
pronomen: interrogativt (fråge-)
24. Jag känner mig som en åsna mellan två höttappar.
preposition
25. När kommer du?
adverb, tids-

5. Vilken satsdel är understrykningen exempel på?

1. Läraren ser trött ut idag.

subjekt

2. Han har rättat skrivningar halva natten.

subjekt

3. Han borde försöka ta det lite lugnt.

predikat

4. Jag har läst alla Harry Potter-böckerna.

direkt objekt/ackusativobjekt

5. Det enda vi såg från tåget var gran och tall.

predikatsfyllnad

6. Det stod en gammal gubbe och metade ute på bryggan.

rumsadverbial

7. Gubben hötte med näven och gav honom en snyting.

indirekt objekt/dativobjekt

8. Igår köpte jag ett dyrt halsband som jag skulle ha på festen.

direkt objekt/ackusativobjekt

9. Vår lärare heter Hahrén men kallas för Kaninen.

predikatsfyllnad

10. Det nybyggda huset har säkert kostat flera miljoner.

adjektivattribut

11. Skulle inte du och din pojkvän flytta till Tokyo?

subjekt

12. Det låg stora dammtussar under sängen.

rumsadverbial

13. Per har varit väldigt sprallig den senaste tiden.

gradadverbial

14. Har du lånat mina skor?

direkt objekt/ackusativobjekt

15. Han hade drömt om att bli proffs i Italien.

direkt objekt/ackusativobjekt

16. Huset hade ritats av en berömd arkitekt.

agent

17. De flesta spelarna i landslaget är välbetalda.

prepositionsattribut

6. Ta ut alla satsdelarna i meningarna.

1. De nyfödda kattungarna låg och sov i en korg under köksbordet hela första veckan.

Predikat låg och sov

Subjekt De nyfödda kattungarna: nyfödda (**adjektivattribut**)

Rumsadverbial i en korg

Rumsadverbial under köksbordet

Tidsadverbial hela första veckan

2. Den fifflande bankdirektören blev haffad av polisen i går natt.

Predikat blev haffad

Subjekt Den fifflande bankdirektören: fifflande (**adjektivattribut**)

Agent av polisen

Tidsadverbial igår natt

3. Min lillebror har rakat sin skräckslagna hundvalp.

Predikat har rakat

Subjekt Min lillebror: Min (**genitivattribut**)

Direkt objekt/akusativobjekt sin skräckslagna hundvalp: sin (**genitivattribut**), skräckslagna (**adjektivattribut**)

4. Bettan sjunger väldigt falskt, men hon har en charmig utstrålning.

Predikat sjunger – har

Subjekt Bettan – hon

Sättsadverbial falskt

Gradadverbial väldigt

Direkt objekt/akusativobjekt en charmig utstrålning: charmig (**adjektivattribut**)

5. Frida valdes till Lucia i sin klass, men då blev Kristina avundsjuk.

Predikat valdes till – blev

Subjekt Frida – Kristina

Predikatsfyllnad Lucia – avundsjuk

Prepositionsattribut i sin klass

6. Läraren gav eleverna en omöjlig uppgift.
Predikat gav
Subjekt läraren
Indirekt objekt/dativobjekt eleverna
Direkt objekt/ackusativobjekt en omöjlig uppgift: omöjlig (**adjektivattribut**)
7. Tidigt på morgonen kom det förälskade paret gående längs strandkanten.
Predikat kom gående
Subjekt det förälskade paret: förälskade (**adjektivattribut**)
Tidsadverbial Tidigt på morgonen
Rumsadverbial längs strandkanten
8. Hon stannade hemma igår för hennes hund hade blivit påkörd av en långtradare.
Predikat stannade – hade blivit
Subjekt Hon – hennes hund: hennes (**genitivattribut**)
Rumsadverbial hemma
Tidsadverbial igår
Predikatsfyllnad påkörd
Agent av en långtradare
9. Det var en granne, som gjorde den hemska upptäckten.
Predikat var – gjorde
Subjekt Det (**formellt subjekt**) – en granne (**egentligt subjekt**) – som
Direkt objekt/ackusativobjekt den hemska upptäckten: hemska (**adjektivattribut**)
10. I slutet av terminen gav klassen sin lärare en stor blombukett.
Predikat gav
Subjekt klassen
Direkt objekt/ackusativobjekt en stor blombukett: stor (**adjektivattribut**)
Indirekt objekt/dativobjekt sin lärare
Tidsadverbial I slutet av terminen